

KRIŠNINIM OČIMA

Naslov originala
Sunny Singh, With Krishna`s Eyes
© Sunny Singh 2006

Izdavač
Mono i Manjana

Za izdavača
Miroslav Josipović
Nenad Atanasković

Urednik
Tatjana Bižić

Prevod
Darja Kostić

Lektura
Ljubica Pupezin

Korice
Natalija Petrović

Tehnički urednik
Goran Skakić

Priprema za štampu
Ljiljana Pekeč

Štampa
Elvod-print, Lazarevac

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

SING, Sani, 1969-
Krišninim očima / Sani Sing ; [prevod Darja Kostić]. - Beograd : Mono i Manjana, 2009
(Lazarevac : Elvod-print). - 429 str. ; 20 cm

Prevod dela: With Krishna`s Eyes / Sunny Singh. - Napomene uz tekst.

ISBN 978-86-7804-189-1
COBISS.SR-ID 156776204

Sani Sing

Krišninim očima

Mono i Manjana
2009.

1.

Ovo bi mogla biti jedna tajanstvena priča. Ili bar priča o jednom bolnom događaju, koji je, na neki neobjašnjiv način, izbrisalo i zamenilo nešto radosno i čisto. Da nisam previše nepoverljiva, mogla bi to biti i priča o čudima. Ali čuda se više ne dešavaju. Bar ne u stvarnom životu. Mada, dok pišem ove reči, vidim dadiđi koja mi protivreči, uz vragolasti smešak i namreškanog nosa: „Naravno da se čuda dešavaju. I ti si čudo. To si bila i pre nego što si se rodila.“

Ali opet, dadiđi je *verovala* u čuda, u praznoverice, u prokletstva. Takođe je znala šta da uradi da bi se čuda desila, a zbog toga joj je sigurno i bilo lakše da veruje u njih. Možda bi zato ova priča mogla da bude i priča o magiji i o stvaranju čuda.

Međutim, to nije dovoljno. Zbog toga što mi dadiđi mnogo nedostaje, kao i zbog toga što mi je obećala da će na kraju sve imati smisla, ovo bi trebalo da bude još i priča o obećanjima, onim održanim i ispunjenim i onim drugim, izneverenim i zaboravljenim. Priča o dadiđinom obećanju da ću jednog dana naći učitelja kakvog zaslužujem. „Aj, Krišna, što se brineš? Svi moraju da imaju učitelja. I tebe će tvoj učitelj jednog dana pronaći.“

I napokon, jer me je dadiđi mnogo volela. Jer je Damajanti volela do smrti, a ja sam sve vreme snimala njenu patnju. Jer sam i ja silno volela čoveka koga sam na kraju ipak izgubila. Jer sam, što je još važnije, naučila da volim svoj narod i zemlju, koja nas je vekovima podizala, tek onda kad sam naučila da voleti znači biti slobodan, a ne vezan. Zbog svih naših ljubavi, ovo bi, takođe, trebalo da bude priča o tome kako žene vole.

Možda bi tek onda imala smisla. Ili možda tada za to i neće biti potrebe.

2.

Otkad sam se vratila iz sela, iznova učim da živim u noći. Tamo, na glatkim poljima što blistaju u zelenim i zlatnim tonovima, oprljenim čak i zimskim suncem, Damajanti me je naučila da živim s jarkom svetlošću. Naučila me je da otvorim oči i gledam pravo u blistavu svetlost, da škiljim gledajući u daljinu, iza treperavih priviđenja, iza zaslepljujućeg sjaja, iza talasanja zagasitozlatnih stabljika šećerne trske, da vidim daleko iza horizonta. Tad sam mislila da vidim mnogo jasnije, ili bar da mogu da uočim ono što nikad dotad nisam uočavala. Ali onda je Damajanti tražila od mene da svedočim, da snimim nešto što još ne mogu da razumem. Nešto što čak ni rečima ne umem da opišem.

Damajnti je sada mrtva, a ja moram ponovo da naučim da živim s noći, skrivena u njenoj tami, zaključana u ovom studiju za montažu, budna zahvaljujući bezbrojnim šoljicama preslatke kafe, dok satima zurim u monitore poređane duž zidova. Mislim na Damajanti, zagledana u film koji sam napravila o njoj, za nju, tamo u Navi Medteu. Dok mesec uzmiče, a zora se javlja na istoku, ružičasta i sveža, opet stojim zagledana u taj neobjašnjivi događaj koji je tražila da snimim. Jedan jedini događaj koji ju je odneo, o kome su pisale novine širom zemlje, i zbog koga me sada traži policija.

Prisiljavam se da sedim u studiju iz noći u noć i da satima gledam trake na kojima su snimljene nedelje provedene s Damajanti. Razgovori u njenoj kuhinji, šetnje do obližnjeg Krišninog hrama, vožnje do grada kako bismo nabavile lekove za njenog muža na samrtnoj postelji i do suda gde je neumorno podnosila predlog za predlogom, zalažući se za svoj slučaj. Zatim složeni pravni argumenti koje je izricala s takvom lakoćom i potkrepljivala našim zajedničkim višečasovnim istraživanji-

ma u njenoj biblioteci, satima i satima. I konačno, ona poslednja traka, samo dvadeset minuta čudnog, nasilnog događaja za koji se borila, a koji se na kraju i desio. Traka koja će, pretpostavljam, služiti kao dokaz protiv mene na prvom suđenju trećeg milenijuma protiv prava žene da poćini sati.

I dalje mi je neverovatno da se Damajanti pridružila velikom broju žena proslavljenih kao božanstva, kao sati mata. Da su se te noći u mraku pojavili seljaci da traže njen blagoslov. Da je na hiljade ljudi iskrslao niotkuda i odnosilo s njene lomaće šake pune pepela. Da su žene prelazile na stotine kilometara samo da bi se pomolile na mestu njene smrti. Da su otresiti muškarci u uniformama boje zemlje na tom istom mestu napravili kordon i da rasteruju svakog ko želi tu da se pomoli. Pa ipak, ljudi dolaze, krišom se provlaće ispod konopaca, kleće na uzvišenju koje gleda na voćnjak gde je Damajanti izbrala da poćini sati i prstima uzimaju pomalo prašine i utrljavaju je na čelo, jer je zemlja sada osvećena.

Policajci uglavnom okreću glave i dozvoljavaju ljudima da se mole. Osim, naravno, ukoliko se ne pojavi neki čovek iz grada ili kakav novinar – u tom slučaju moraju da rasteruju poklonike. Neki od njih dovode svoje žene i polažu darove na hrpu koja postaje sve veća. Cveće, slatkiši i fenjeri napunjeni bivoljim maslom.

Damajanti na snimcima i ne izgleda baš kao neko božanstvo. Tamno, nežno lice naborano joj je od starosti i brige. Kosa, duga do brade, boje je bibera – crna, skoro ujednačeno prošarana sedim vlasima. Spretno joj ruke pripremaju hranu za muža – blagu, vodenastu, nezasoljenu pirinčanu kašu, koju mu svakog dana daje polako, pažljivo, kašiku po kašiku – s istom lakoćom s kojom mese roti,¹ hrskav kao kornet, u obliku savršenog meseca, kojim me stalno nutka. Oči joj sijaju kad govori o svom mužu, o danima koje su provodili zajedno pre nego što se razboleo. A plamte kada govori o svojoj veri u sati.

„Draga, u moje vreme mi smo zaista imali ideale“, reće mi ona, a osmeh joj na usnama malčice zakrivljen, nos jedva primetno namreškan, a naglasak besprekorno engleski. „Nije to engleski naglasak, mila, to ti je samo elitni naglasak iz škole *Loreto*“, protivi se ona.

Nije mi ličila na nekog ko bi se ubio. Nije izgledala kao samoubica, i to sigurno ne bi uradila iz religioznih pobuda. Bila je previše razumna

¹ Hindi: indijski pljosnati hleb koji se priprema bez kvasca. (Prim. prev.)

za tako nešto. A ipak, sada, dok sastavljam delove trake, svesna sam da je baš to učinila. Oduzela je sebi život. I to po jednom primitivnom, varvarskom verskom običaju.

Uskoro će se policija pojaviti u kući, u studiju, da bi me uhapsila. Ako je neko saučesnik ili pak samo očevidac satija, a nije pokušao da ga spreči, učinio je zločin. A ja taj zločin nisam samo gledala već sam ga i snimala. Čak sam i tri meseca provela u istraživanju Damajantinih argumenata na sudu i podržavala njenu stranu. Ako je neko saučesnik u ubistvu, onda sam to ja.

Zapleniće mi kameru, to znam. I trake. Gledaće ih u policijskoj stanici i na suđenju. Možda će ih razumeti bolje od mene. Možda će oni uspeti da mi objasne sve što sam pokušavala da shvatim otkad sam se vratila kući. Kad policija napokon dođe po mene, kako li ću im samo objasniti? Prvo o dadičinom poklonu i uputstvima. Zatim o Damajanti. I na kraju, o toj groznoj noći. O tom zločinu. Eto šta je sati. Zločin! I svakome ko je očevidac, ko to delo podržava ili samo govori o njemu s odobravljenjem, može da se sudi. A kad sam ja u pitanju, postoji mnoštvo dokaza. Trake, cela hrpa. Staromodni snimci, čitava četrdeset tri sata. Snimci razgovora s Damajanti, njene ljubavi prema mužu na umoru, konačnog odbijanja Vrhovnog suda da joj dozvoli da se žrtvuje, beskrajskih noći koje smo presedele u haveliju² dok smo čekale da smrt dođe po njenu ljubav, plana da tajno napravi lomaču daleko iza polja. A zatim poslednja kaseta na kojoj se vidi kako mirno seda na gomilu drva natopljenih bivoljim maslom i smeši mi se. „Baš kao na kampovanju, mila, samo što nikad nismo ložili ovoliko vatru“, rekla je cinično.

Te noći sam je ispratila do tog mesta, tako da me verovatno smatraju saučesnikom. Ja, naravno, nisam mislila da će umreti. Zapravo, ne znam ni šta sam mislila. A ne znam ni sad. Ali to mi sigurno neće poverovati. Reći da ne razumem i nije neka ubedljiva odbrana. Tražiće od mene da iznova i iznova objašnjavam šta se dogodilo te noći. Kad-tad ću morati da im razjasnim šta se zbivalo prethodnih nekoliko nedelja – policiji, sudu. Pitam se kako ću im objasniti. I odakle uopšte da počnem.

² Haveli je raskošna kuća pripadnika vojničke i trgovačke kaste. (Prim. prev.)

Sve je počelo davno, mnogo pre te poslednje noći. Mnogo pre nego što sam sreća Damajanti, pre putovanja u selo mojih predaka, čak i pre nego što mi je dadići ostavila kameru sa zagonetnom porukom. A možda bi priča mogla da počne mojim povratkom u Delhi, u kuću mog dede, sada tihi i trošnu od starosti, ni nalik na dom kakav pamtim iz detinjstva. Ili pre toga, s Njujorkom na obalama reke Hadson, na strani Nju Džersija, gde sam ležala potrbuške i snimala svoju omiljenu metropolu kako svetluca izranja iz vode, dok je na jednom vrhu tinjala vatra i izbijao dim kao iz zmajeve pećine. Upravo nakon što se desilo ono što ja nazivam užasom. I iste večeri kad me je nazvala majka, samo nakratko prenutu iz svog ljubavnog ludila, ne bi li pronašla ćerku koju je zaboravila još pre više od dve decenije. „Vrati mu se. Potrebna si mu“, glas joj je lebdeo iznad kontinenata i, začudo, zvučao je kao dadićin.

Baš čudno kako sećanje ume da se poigrava s nama. Sad mi svi zvuče kao dadići. Mama, Damajanti, čak i starica koja se smejala u prodavnici betela. Gde god da se okrenem, negde u uglu oka, vidim je kako proleće, dok za njom leprša sari a zlatni joj karhani³ s ključevima glasno zveckaju. Dadići! Naravno, upravo od nje bi trebalo da počnem. Na kraju krajeva, ja sam njeno čudo, iskovano njenim rukama. Tražila me je od bogova, i predata sam joj samo zarad njene želje. Majka me je možda rodila, ali dadići me je začela, ona me je želela i njenom sam voljom došla na ovaj svet.

Dadići je verovala u čuda i magiju. Ne u onu kakvu gledate u cirkusu, nego u pravu, bez prevare. Verovala je da ako neko poželi nešto dovoljno jako, to će i dobiti. Čak i kad bi pozeleo mesec, ili nešto nemoguće, ili boga. „Ali budi oprezna sa svojim željama“, znala je da kaže kroz smeh. „Mogla bi da završiš kao onaj čovek koji je tražio boga, a onda ga i dobio.“ Bila je to jedna od omiljenih dadićinih priča. O čoveku koji se mnogo molio bogu Šivi sve dok se ovaj nije pojavio pred njim. Umesto blagodat, čovek je tražio od Šive da ga povede kući. Pošto je razmislio o tome, bog Šiva je pristao, ali pod dva uslova. „O, Krišna, bogovi su lukavi. I više nego ljudi“, dadići bi se tiho zasmejala. Čovek je morao da nosi Šivu na leđima, što samo po sebi i nije bilo teško jer

³ Karhani je ženski ukrasni pojas sačinjen od srebra ili zlata, bogato ukrašen rubinima, smaragdima i dijamantima. (Prim. prev.)

svi znaju da je Šiva asketa koji jede kao vrabac. Međutim, drugi uslov je bio težji. Čovek nije smeo da spusti Šivu na zemlju pre nego što stigne kući. Pošto je bio odlučan u svojoj nameri, čovek je pristao i krenuo na put noseći Šivu na leđima. Sve je bilo u redu dok nije osetio potrebu da se olakša. Ali nije se obazirao, vukao se putem kilometrima i kilometrima, dok nije zagustilo. I baš kad je mislio da će pući, video je čoveka kako ide prema njemu. „Bai, možeš li da mi pridržiš ovoga starca, mog oca, samo nakratko“, zamolio je stranca pružajući mu Šivu. Dok je stranac ljuljuškao Šivu u naručju, čovek je otrčao do najbližeg drveta kako bi se olakšao. Kad se vratio, nije zatekao ni stranca ni Šivu. Na njihovom mestu stajala je Šivina kamena statua u prirodnoj veličini, preteška da bi je pomerio.

„I šta misliš šta je uradio?“, pitala me je dadidi dok joj je celo telo podrhtavalo od smeha. „Toliko se razbesneo da je uzeo štap i tresnuo njime po statui. Tras! Posred glave. I opa! Statua potonu pravo u zemlju, sve do struka. A čovek ode rešen da mu ne trebaju tako lukavi bogovi.“

„I bog se nije naljutio na njega?“, naglas bih se zapitala.

„Normalno da nije, beta. Ko je bog? Pa, to si ti. Ti si bog, bog je u tebi. Samo što ti to ne znaš. Čovek je shvatio da mu drugi bogovi nisu potrebni. Znaš, kad je zamahnuo štapom, nije samo udario statuu već je prevazišao maju i spoznao istinu.“ I tu bi zastala, pogledala još jednom moje zbunjeno, namršteno lice i odmahнула glavom. „Neću sad. Ne još. Razumećeš jednoga dana. Zasad samo zapamti: nemoj tražiti nešto s čim ne možeš da se nosiš. A ako budeš tražila, ne zaboravi da zamahneš štapom kad nešto pođe naopako. I to dobro zamahni.“ Opet bi prasnula u smeh, ljuljajući se napred-nazad, trepući očima iz kojih su išle suze. I ja bih se zasmejala, ne zato što sam je razumela, već zato što sam volela njen smeh.

Tada sam shvatila da je dadidi uvek želela ono najneverovatnije. I to je uvek dobijala. Zato je verovala u čuda. I nije bilo bitno koliko je teško ostvariti neku želju, uvek je znala kako da zamahne štapom. I baš to je uradila za mene. Želela me je jako. Htela je da se rodim u našoj porodici. Tako da je na neki način i to bilo čudo. Živi dokaz ispunjene želje. Znate, ja sam dar, rođena sam nakon skidanja kletve, petsto godina stare. I dokaz da je dadidina volja nadjačala volju mojih predaka, da je imala moć ubeđivanja snažniju od bogova. I zbog te dadidine

želje ja sam prva kći, baš prva curica koja se rodila u našoj porodici u proteklih pet vekova. Samo po sebi, to je čudo.

Dadići je uvek govorila da duše s dobrom karmom imaju ćerke. S druge strane, govorila je da se duše koje su počinile svakojake grozote u prethodnom životu rađaju kao ćerke. „Božji sistem teže i protivteže“, objašnjavala mi je dadići, dok joj je krvava pljuvačka ispadala napolje kroz retke zube požutele od žvakanja betela. „Bolje radi nego državni“.

Godinama je živela u Delhiju dok joj je muž vodio slučajeve u Vrhovnom sudu. Dobro je znala da ljude na vlasti treba pogurati, nagovarati i laskati im ne bi li nešto učinili. A nije mogla da pronađe nikakav znak u svom dotadašnjem iskustvu koji bi joj rekao da je božanska vlast išta drugačija. I zato se pre mog rođenja dadići latila golemog poduhvata da ispuni zadatak kako valja, u ovom slučaju da joj se rodi unuka. Tajni planovi, zamisli i zavere božanskih razmera počele su mesecima pre mog rođenja.

Poslala je svoje predstavnike u daleke gradove na hodočašća – u Badrinat, Puri, Maduraj. Moj jadni stric, jedini brat mog oca, dobio je telefonski poziv na fakultetu za menadžment u Kalkuti. „Čote, ti si najbliži Paršuramkundu. Hajde otići tamo da se okupaš“, navaljivala je dadići. Njen mlađi sin, koga su zvali guruđi pošto je postao veoma obrazovan, samo je kroz šum na telefonskoj liniji na brzinu promrmljao nešto o pobunjenicima, Naga lovcima na glave, lošim putevima, o putovanju za Kalkutu koje traje čak nedelju dana.

„Ha! Nedelju dana? Šta je nedelju dana kad cela porodica želi devojčicu? Misliš da će nam bog dati devojčicu, a mi ni prstom da ne mrdnemo... Nedelju dana! Pravi čovek išao bi i do podzemnog sveta da bi dobio ovakvu nagradu. Nagradu koja će skinuti godine prokletstva. Nemoj ići! Oduvek sam to znala. Da imam sreće, imala bih samo ćerke umesto sinova koji nisu ni za šta. Završi školu, oženi se, otrči za poslom... Nemoj ništa da učiniš za svoju nesrećnu majku. Ništa za svoju porodicu. Beskoristan momak.“ Guruđi čača je brzo popustio pred tom rafalnom paljbom i pošao u potragu za udaljenim svetim jezerom.

Godinama kasnije, dok je sedeo pod svojom indijskom smokvom nedaleko od kuće, prepričavao je priče o putovanju u slavni Paršuramkund, i uvek ih pomalo ulepšavao. „I ja sam kao Paršuram morao da popustim pred srdžbom naših žena. Samo je to jezero moglo da mi

pruži mir.“ Krvlju prošarana jezerska voda ostavila je dubok utisak na njega dok se kupao u njoj. Ubrzo nakon mog rođenja obrijao je glavu, otarasio se svojih uvoznih leviski i obukao asketsku odoru boje šafrana. Tokom godina, dok sam odrastala, stekao je dosta sledbenika među poslovnim ljudima širom zemlje, zbog toga što je davao dobre finansijske savete ali i zato što je odbijao da primi novac. Moglo bi se reći da je guruđi čača bio prva žrtva mog rođenja.

Međutim, dadiđin poduhvat se tu nije završio. Moje roditelje je za Lolark šasti⁴ poslala u Benares, da se okupaju u slavlom jezera. „Slušajte me dobro, idite na Lolark i poželite želju. Postarajte se da poželite *čerku*. Ni na tren ne pomišljajte na dečaka. Nemojte čak ni pogledati nekog dečaka. Bog je veoma pametan. Daje ti ono što najmanje želiš.“ Premda su kolutali očima, bili su puni nade dok su se vešto probijali do jezera koje je vrvelo hiljadama hodočasnika bez dece. Tamo su iskreno pozeleli devojčicu. „Samo sam mislila na roze haljinice s volančićima“, uzvikivala je moja majka mnogo godina kasnije, „Ali ti! Ti ih nisi nosila, a i one koje si nosila upropastila si.“

Dadiđin poduhvat se nastavio i kod kuće. U odsustvu mojih roditelja pozvala je sto osam bramana da obave molitvene obrede kako bi se u porodici rodila devojčica. „Bai, danas niko ne obavlja toliko puđa za žensko dete“, porodični sveštenik je negodovao.

„Pa šta? Danas ni bramane niko više ne hrani domaćim basmati pirinčem i purijem⁵ od domaćeg bivoljeg masla. Ili možda želiš da vas poslužimo Daldinim uljem i maslom kao i svi ostali?“, oštro je odvratio dadiđi.

„Ali misli na miraz, bai. Za administrativne činovnike sad je pedeset hiljada. A dok ona sazri za udaju, biće i stotinak hiljada rupija. Moguće čak i deset miliona. Bolje da vam se rodi sin. To je bolja investicija“, iznosio je svoje slabe argumente.

„Aća,⁶ a otkad se ti toliko brineš za naše novčane prilike? Imaćemo mi, hvala bogu, dovoljno da damo za deset miraza. Za svoju unuku dala bih ne

⁴ Lolark šasti je festival posvećen bogu Sunca. Tada veliki broj poklonika dolazi da se okupa u potoku Lolark Kund kako bi im bog podario potomstvo. (Prim. prev.)

⁵ Puri je vrsta pšeničnih palačinki ili vrlo tankih prženih lepinja karakterističnih za Indiju. (Prim. prev.)

⁶ Hindi: dobro, u redu, pa da, slažem se. (Prim. prev.)